

संस्कृत दीपिका

ANSWER KEY
उत्तर पुस्तिका

प्रवेशिका

Orchid

Publications (P) Ltd.

Enhances Towards Holistic Education

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) अ (ख) इ (ग) ऐ
- वर्ण दृष्टावत चित्रं सुमेलनं कुरुत चित्रस्य नाम अपि लिखित च ।
(वर्ण को देखकर चित्र का सुमेलन किजिए व चित्र का नाम भी लिखिए)
(क) iii (ख) vi (ग) v
(घ) ii (ङ) i (च) iv
- चित्राणि चित्वा तेषां नामानि सम्पूर्णं कुर्वन्तु । चित्रों को पहचानकर इनके नाम पूरे कीजिए ।
(क) ईषिरः (ख) ऊर्मिका (ग) ऐडकः
(घ) ओकः (ङ) ऋषभः (च) अंशुमान

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) क (ख) घ (ग) ज (घ) झ (ङ) ठ (च) ढ
- वर्णान्क्रमशः लिखत । (वर्णों को क्रमानुसार लिखिए)
क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण
- संस्कृते नामानि लिखत । (संस्कृत में नाम लिखिए ।)
(क) खड्गः (ख) घटिकाः (ग) चक्रम
(घ) जलदः (ङ) टङ्गिका (च) हरिणः
- चित्राणि दृष्ट्वा संस्कृते नामानि लिखत । (चित्रों को देखकर संस्कृत में नाम लिखिए ।)
(क) कच्छपः (ख) गजः (ग) छत्रम्
(घ) टङ्गिका (ङ) डमरः (च) ढक्का

अभ्यासः

- चित्राणां सम्यक् नाम (✓) कुर्वन्तु । (चित्रों के सही नाम पर (✓) लगाइए ।)
(क) तरुः (ख) नकुलः (ग) वकः
(घ) रजकः (ङ) शशकः (च) त्रिशूलः
- सुमेलनं कुरुत । (सुमेल किजिए ।)
(क) v (ख) iii (ग) iv (घ) ii (ङ) i

3. रिक्तस्थानानि पूरयत । (रिक्तस्थानोक्तिपुर्तिकीजिए ।)

त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ श्र

3

अमात्रिक शब्दाः
(Words without Moras)

अभ्यासः

- सुमेलनंकुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क) iii (ख) iv (ग) i (घ) v (ङ) ii
- चित्राणि दृष्ट्वा अमात्रिक शब्दाः रचयत । (चित्रोको देखकर अमात्रिक शब्द बनाइए ।)
(क) अजः (ख) तक्षकः (ग) पनसम्

4

मात्रा प्रयोगः
(Use of Moras)

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) १ (ख) १ (ग) २
(घ) १ (ङ) २ (च) २
(छ) २ (ज) १ (झ) ३
- सुमेलनंकुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क) iv (ख) vi (ग) vii
(घ) ii (ङ) v (च) iii
(छ) viii (ज) i

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 के अनुसार
दृश्यावलोकन गतिविधि

भिन्नप्रकृतिचित्रेषु वृत्तं कुर्वन्तु । (भिन्नप्रकृतिवाले चित्रोपर गोला (○) बनाइए ।)

(क) iii (ख) i (ग) iv (घ) ii (ङ) i

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) i (ख) iii (ग) ii
- पुल्लिङ्ग स्त्रीलिङ्ग नपुंसकलिङ्ग वा लिखत । (पुल्लिङ्ग, स्त्रीलिङ्ग अथवा नपुंसकलिङ्ग लिखिए ।)
(क) पुल्लिङ्ग (ख) पुल्लिङ्ग (ग) स्त्रीलिङ्ग
(घ) नपुंसकलिङ्ग (ङ) स्त्रीलिङ्ग (च) नपुंसकलिङ्ग
- अधोलिखितानां शब्दानाम् हिन्द्याम् अर्थम् लिखत । (निम्नलिखित शब्दो के हिन्दी में अर्थ लिखिए ।)
(क) चूहा (ख) कछुआ (ग) घोड़ा
(घ) कली (ङ) टॉर्च (च) मकड़ी
(छ) छाता (ज) आखँ (झ) मोरपंख
(ञ) वन (जंगल)
- शब्दं शुद्ध कुरुत लिखत च । (शब्द को शुद्ध कीजिए और लिखिए ।)
(क) शिक्षकः (ख) नौका (ग) शिष्या
(घ) नासिका (ङ) मूषकः (च) कपोतः

अभ्यासः

- सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क), (च) – एकवचनम् (ग), (ङ) – द्विवचनम् (ख), (घ), (छ), (ज) – बहुवचनम्
- चित्राणि दृष्ट्वा तेषां नामानि लिखत । (चित्रो को देखकर इनके में नाम लिखिए ।)
नौका, कन्दुकम्, कलिका
अजाः, पुष्पम्, वानरौ
- एकवचने द्विवचने च लिखत । (एकवचन द्विवचन तथा बहुवचन में लिखिए ।)
(क) हसः हसौ हसाः
(ख) कृषकः कृषकौ कृषकाः
(ग) पुष्पम् पुष्पे पुष्पाणि
(घ) अजा अजे अजाः
(ङ) पर्णम् पर्णे पर्णानि

4. लिङ्ग वचनं च लिखत । (लिङ्गं और वचन लिखिए ।)

(क) पुल्लिङ्गम्	द्विवचनम्	(घ) स्त्रीलिङ्गम्	एकवचनम्
(ख) नपुंसकलिङ्गम्	बहुवचनम्	(ङ) स्त्रीलिङ्गम्	द्विवचनम्
(ग) पुल्लिङ्गम्	एकवचनम्	(च) पुल्लिङ्गम्	बहुवचनम्

5. सम्यक् स्थाने लिखत । (सही स्थान पर लिखिए ।)

एकवचनम्—	वानरः, कलिका, कन्दुकम्, अश्वः, नौका ।
द्विवचनम्—	सिंहौ, हंसौ, शशकौ, कलिके, पुष्पे ।
बहुवचनम्—	चक्राणि, पुस्तकानि, पुष्पाणि, अजाः, नौकाः ।

7

क्रिया
(Verbs)

अभ्यासः

1. सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)

(क) ii	(ख) iii	(ग) i
--------	---------	-------

2. सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)

(क) iii	(ख) iv	(ग) v
(घ) vi	(ङ) i	(च) ii

3. चित्रानुसारं समुचितकर्मशब्दान् चित्वा वाक्यादि ।

(चित्रों के अनुसार उचित क्रिया शब्द छाँटकर वाक्य पूरे कीजिए ।)

कार्तिक भोजनं खादति ।	धेनुः पत्राणि चरति ।
माही दुग्धं पिबति ।	मृगः धावति ।
बालिका पत्र लिखति ।	जयः पुस्तकं पठति ।
करनः हसति ।	मयुरः नृत्यति ।
	पत्राणि पतन्ति ।

8

पुष्पाणि
(Flowers)

अभ्यासः

1. सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)

(क) i	(ख) iii	(ग) iii
-------	---------	---------

2. चित्राणि दृष्ट्वा तेषां नामानि संस्कृते लिखत । (चित्रो को देखकर इनके नाम संस्कृत में लिखिए ।)

(क)	पाटलम्	(ख)	नलिनी	(ग)	सूर्यकमलः
(घ)	भृङ्गराज	(ङ)	जपाकुसुम	(च)	जातिपुष्पम्

3. अधोलिखितानां पुष्पाणां नामानि आङ्ग्लभाषायां लिखत ।
(निम्नलिखित फूलों के नाम अंग्रेजी भाषा में लिखिए ।)

(क)	Rose	(ख)	Magnolia	(ग)	Tulip
(घ)	Jasmine	(ङ)	Oleander	(च)	Daisy

9

शरीरस्य अङ्गानि (Parts Of Body)

अभ्यासः

1. सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)

(क)	i	(ख)	ii	(ग)	ii
-----	---	-----	----	-----	----

2. संस्कृते अनुवादं कुरुत । (संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।)

(क)	शिरः	(ख)	नासिका	(ग)	स्कंधः
(घ)	उदरम्	(ङ)	अंगुष्ठः	(च)	पादः

10

शाकानि फलानि च (Vegetables and Fruits)

अभ्यासः

1. सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)

(क)	i	(ख)	ii	(ग)	iii	(घ)	i
-----	---	-----	----	-----	-----	-----	---

2. हिन्द्याम् अनुवादं कुरुत । (हिन्दी में अनुवाद कीजिए ।)

(क)	मूली	(ख)	बैंगन	(ग)	खीरा
(घ)	आम	(ङ)	अंगूर	(च)	स्ट्रॉबेरी
(छ)	मटर	(ज)	कटहल	(झ)	भिंडी
(ञ)	लीची				

3. सुमेलनं कुरुत । (सुमेलन कीजिए ।)

(क)	v	(ख)	iv	(ग)	iii
(घ)	vi	(ङ)	ii	(च)	i

11

पशुः पक्षिणः च (Animals and Birds)

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) i (ख) ii (ग) iii
- सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क) iii (ख) iv (ग) vi
(घ) v (ङ) ii (च) i
- संस्कृते अनुवादं कुरुत । (संस्कृत मे अनुवाद कीजिए ।)
(क) अश्वः (ख) कुक्कुरः (ग) चित्रोष्ट्र
(घ) वानरः (ङ) वर्तिका (च) चटका
- चित्राणि दृष्ट्वा तेषां नामानि पूरयत । (चित्रो को देखकर इनके नाम पूरे कीजिए ।)
(क) गर्दभः (ख) भल्लुकः (ग) वर्तिका (घ) चटका

12

क्रमबोधक संख्या (Ordinal Numbers)

अभ्यासः

- चित्राणि दृष्ट्वा क्रमबोधक संख्या शब्दाः लिखत । (चित्रो को देखकर क्रमबोध संख्या शब्द लिखिए ।)
(क) पञ्च पुस्तकानि (ख) तिस्रः चटकाः (ग) सप्त आग्रम
(घ) एकं गृहम् (ङ) द्वौ बालकौ (च) अष्टाः पिपीलिकाः
- संस्कृते अनुवादं कुरुत । (संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।)
(क) पञ्च (ख) षड् (ग) अष्ट (घ) दश

13

समय (Time)

अभ्यासः

दृश्यावलोकन गतिविधि

- सिंहः
- गजः
- मयूरः
- वानरः

अभ्यासः

- सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)
(क) ii (ख) ii (ग) iii
- सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क) iii (ख) iv (ग) v (घ) ii (ङ) i
- चित्राणि दृष्ट्वा तेषां नामानि लिखत । (चित्रो को देखकर इनके में नाम लिखिए ।)
(क) तक्षकः (ख) पदातिः (ग) सौचिकः
(घ) कृषकः (ङ) पत्रवाहकः (च) स्वर्णकारः

अभ्यासः

- सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)
(क) iv (ख) v (ग) vi
(घ) vii (ङ) viii (च) i
(छ) ii (ज) iii
- चित्राणि दृष्ट्वा नामानि पूरयत । (चित्रो को देखकर नाम पूरे कीजिए ।)
(क) पितामहः (ख) जनकः (ग) मातामहीः
(घ) मातुलः (ङ) भ्राताः (च) भगिनी
- संस्कृते अनुवादं कुरुत । (संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।)
(क) पितामही (ख) पितृव्यी (ग) पितृव्यः
(घ) मातुलानी (ङ) जनकः (च) मातामही

अभ्यासः

1. सम्यक् विकल्पं चिनुत । (सही विकल्प चुनिए ।)

(क) i (ख) ii

2. मासनां नामानि लिखत । (महीनों के नाम लिखिए ।)

1 चैत्रः	4 आषाढः	7 आश्विनः	10 पौषः
2 बैसाखः	5 श्रावणः	8 कार्तिकः	11 माघः
3 ज्येष्ठः	6 भाद्रपदः	9 मार्गशीर्ष	12 फाल्गुनः

अभ्यासः

1. सुमेलनं कुरुत । (सुमेल कीजिए ।)

(क) iii	(ख) iv	(ग) v
(घ) vi	(ङ) vii	(च) ii
(छ) i		

2. अधोदत्तान् वर्णान् दृष्ट्वा तेषां नामानि लिखत । (निचे दिए गए रंगों को देखकर उनके नाम लिखिए ।)

(क) कृष्णः	(ख) रक्तः
(ग) नीलः	(घ) हरितः

कोडिंग डिकोडिंग

यथायोग्यं पूर्णम् ।

(क) iii	(ख) मयूरः	(ङ) उलूकः
(ग) मीनः	(घ) बकः	